

Parafia Ewangelicko-Augsburska w Cieszynie
Muzeum Protestantyzmu
Biblioteka i Archiwum im. B.R. Tschammera
pl. Kościelny 6, 43-400 Cieszyn
tel.: 502495835, tel./fax: 33 8579669
e-mail: muzeumprotestantyzmu@gmail.com
www.muzeum.cieszyn.org.pl

Patent Cesarski

z dnia 8. kwietnia 1861 r.

tyczący się

spraw kościoła ewangelickiego obu wyznań,

mianowicie

polityczno-prawnych stosunków onegoż

do państwa w arcyksięstwie Austrii powyżej i poniżej Anizy, księstwie Solnogradzkim, księstwie Styryi, księstwach Karyntyi i Krainy, uksiążęconem hrabstwie Gorycyi i Gradyski, margrabstwie Istrii i mieście Tryeście wraz z okręgiem jego, w uksiążęconem hrabstwie Tyrolu i Vorarlberga, królestwie Czeskiem, margrabstwie Morawii, księstwie górnego i dolnego Ślązka, królestwach Galicyi i Lodomeryi wraz z księstwami Oświęcimskiem i Zatorskiem, wielkiem księstwie Krakowskiem i księstwie Bukowińskiem.

Wiedeń.

Z cesarsko-królewskiej nadwornej i rządowej drukarni.

1861.

Patent Office

Washington, D.C.

1882

RECEIVED OF THE PATENT OFFICE

1882

Patent Office

Patent Office
Washington, D.C.
1882

Patent Cesarski

z dnia 8. kwietnia 1861 r.

tyczący się

spraw kościoła ewangelickiego obu wyznań,

mianowicie

polityczno-prawnych stosunków onegoż

do państwa w arcyksięstwie Austrii powyżej i poniżej Anizy, księstwie Solnogradzkim, księstwie Styryi, księstwach Karyntyi i Krainy, uksiążęconem hrabstwie Gorycy i Gradyski, margrabstwie Istrii i mieście Tryeście wraz z okręgiem jego, w uksiążęconem hrabstwie Tyrolu i Vorarlberga, królestwie Czeskiem, margrabstwie Morawii, księstwie górnego i dolnego Ślązka, królestwach Galicyi i Lodomeryi wraz z księstwami Oświęcimskiem i Zatorskiem, wielkiem księstwie Krakowskiem i księstwie Bukowińskiem.

Wiedeń.

Z cesarsko-królewskiej nadwornej i rządowej drukarni.

1861.

Patent Cessarski

szkół i kościołów w Anglii

BT KD III 243

BT KD 243

July 1934

183-

My Franciszek Józef Pierwszy, z Bożej łaski Cesarz Austriacki;

Król Węgierski i Czeski, Król Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Kroacyi, Sławonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi; Król Jerozolimy i t. d.; Arcyksiążę Austrii; Wielki - Książę Toskany i Krakowa; Książę Lotaryngii, Solnogradu, Styryi, Karyntyi, Krainy i Bukowiny; Wielki-Książę Siedmiogrodu; Margrabia Morawii; Książę górnego i dolnego Śląska, Modeny, Parmy, Piacency i Gwastalli, Oświęcima i Zatora, Cieszyna, Fryulu, Raguzy i Zadry; uksiążęcony Hrabia Habsburga, Tyrolu, Kiburga, Gorycyi i Gradyski; Książę Trydentu i Bryksenu; Margrabia górnej i dolnej Luzacyi i na Istrii; Hrabia Hohenembsu, Feldkirchu, Bregencu, Sonnenberga i t. d.; Pan Tryestu, Kattary i na Marchii Windyjskiej; Wielki-Wojewoda województwa Serbii
i t. d. i t. d.

mając zamiar poddanym Naszym ewangelickim wyznania Augsburskiego i Helweckiego w krajach tuż wymienionych, jako to: w arcyksięstwie Austriackiem powyżej i poniżej Anizy, w księstwie Solnogradzkim, w księstwie Styryjskiem, w księstwach Karyntyjskiem i Krainyjskiem, w uksiążęconem hrabstwie Tyrolskim, Vorarlberskiem, w królestwie Czeskiem, w margrabstwie Morawskiem, w księstwie górno-i dolno Śląskiem, w królestwach Galicyjskiem i Lodomeryjskiem z księstwami Oświęcimskiem i Zatorskiem, w wielkiem księstwie Krakowskiem i w księstwie Bukowińskiem, równość w obliczu prawa, w zasadzie już przedtem, mianowicie postanowieniem Naszym z dnia 26. grudnia 1848 (Dziennik praw państwa 1849, tom uzupełniający, Ner. 107), podobnie w Naszym patencie z dnia 31. grudnia 1851 (Dziennik praw państwa, część II. Ner. 3) im przyznana i w dyplomie Naszym z dnia 20. października 1860 (Dziennik praw państwa, część LIV. Ner. 225) na nowo zaręczoną, także co się tyczy stosunków kościoła ich do państwa, w sposób niewątpliwy zapewnić, i

zasadę równouprawnienia wszystkich uznanych wyznań we wszystkich kierunkach cywilnego i politycznego życia co do Naszych poddanych protestanckich w krajach wyżej rzeczonych zupełnie i rzeczywiście przeprowadzić, po wysłuchaniu Naszej Rady ministrów, rozporządzamy co następuje:

§. 1.

Ewangelicy Augsburskiego i Helweckiego wyznania mają prawo swoje sprawy kościelne samodzielnie urządzać, sprawować i kierować.

§. 2.

Zupełna wolność ewangelickiego wiary wyznania, jako też prawo sprawowania obrządków religijnych wspólnie i jawnie, są im zabezpieczone przez Nas po wszystkie czasy.

Dla tego pozbawiają się niniejszem mocy obowiązującej, uznają się za nieważne i znoszą zupełnie wszelkie dawniejsze jeszcze istniejące ograniczenia względem budowania kościołów z wieżami i dzwonami, lub bez nich, względem obchodzenia wszelakich uroczystości religijnych ich obrządkowi odpowiednich i względem starownictwa dusz.

Ewangelicy nietworzący własnego zboru (głównego lub filialnego) należą do najbliższego zboru wyznania swego.

Nie wzbrania się także ewangelikom sprowadzanie i używanie ewangelickich ksiąg religijnych i teologicznych, zwłaszcza Pisma świętego albo pism wyznawczych.

§. 3.

Zastępstwo i zarząd ewangelickiego kościoła, tak Augsburskiego jak Helweckiego wyznania dzieli się podług następujących czterech stopni: podług

zboru parafialnego (zboru miejscowego),

senioratu (zboru powiatowego),

superintendencji (zboru krajowego)

i zboru ogólnego wszystkich chrześcian ewangelickich, jednego lub drugiego wyznania.

§. 4.

Sprawcami rządu kościelnego są:

A. dla zboru parafialnego, którego obręb stanowi okrąg parafialny (farny):

1. presbiteryum (starszeństwo zboru),

2. większe zastępstwo zboru;

B. dla zboru powiatowego, którego obręb stanowi okrąg senioralny:

1. senior,

2. zastępstwo senioratu (zgromadzenie powiatowe);

C. dla superintendencji, której obręb stanowią okręgi senioralne i parafialne jednemu superintendentowi przekazane:

1. superintendent,

2. zastępcy superintendencji (zgromadzenie superintendencyjne, konwent superintendencyjny);

D. dla ogółu wszystkich superintendencji:

1. c. k. ewangelicka naczelna rada kościelna (konsystorze Augsburskiego i Helweckiego wyznania),

2. walny synod.

§. 5.

Każdy zbor (miejscowy, senioralny, superintendencyjny i ogólny) urządza i zawiaduje przez swoich prawnych zastępców swojemi odrębnymi sprawami kościelnymi, naukowymi

i dobroczynnemi, tudzież zakładami, fundacyami i funduszami na to przeznaczonemi, o ile się to przepisom powszechnym albo prawnym rozporządzeniom władz przełożonych nie sprzeciwia.

§. 6.

Ewangelicy obu wyznań mają prawo wolnego wyboru swoich duchownych, seniorów i superintendentów, tudzież swoich kuratorów kościelnych każdego stopnia, przy czem jednak przepisy, które bliżej oznaczone będą, przestrzegane być winne.

§. 7.

Obrany na superintendenta potrzebuje przed wprowadzeniem na swój urząd Naszego monarszego zatwierdzenia.

§. 8.

Dotychczasowe ewangelickie konsystorze obu wyznań we Wiedniu, których przewodnictwo podług Naszego postanowienia z dnia 1. września 1859 tylko maż do jednego z tych wyznań należący sprawować będzie, mają odtąd nosić nazwę „c. k. ewangelicka naczelna rada kościelna“ a siedziba ich urzędowa i na przyszłość pozostanie we Wiedniu.

Prezes i radcy c. k. ewangelickiej naczelnej rady kościelnej będą przez Nas mianowani.

§. 9.

Ustawy kościelne, przez walny synod uchwalone, potrzebują do swej prawomocności Naszego monarszego zatwierdzenia, które przez Nasze Ministeryum od Nas zasięganem będzie.

§. 10.

Do wykonania postanowień przez ewangelickie zbory i władze kościelne prawnym sposobem uczynionych, jako też wyroków po odpowiedniem postępowaniu prawnem wydanych, tudzież do ściągania dochodów sługom i urzędnikom kościelnym i szkolnym należących się i składek na utrzymanie ewangelickich zakładów kościelnych, naukowych i dobroczynnych z przyzwoleniem rządu krajowego nałożonych, opieka i pomoc władz świeckich żadaną być może. W razie odmówienia władze świeckie obowiązane są, wzywającemu pomocy przyczyny odmowy bez zwłoki na piśmie podać, przeciw czemu służy prawo zażalenia się u wyższych władz politycznych w drodze przełożonej władzy kościelnej, — senioratu, superintendentury i naczelnej rady kościelnej.

§. 11.

Wolno jest ewangelikom obu wyznań sposobem prawnie dozwolonym wszędzie po swej woli szkoły zakładać, z zachowaniem prawnych przepisów nauczycieli i profesorów do nich powoływać i stanowić o zakresie i metodzie nauki religijnej.

Nauki w przedmiotach świeckich udzielać należy w szkołach ewangelickich w tejże mierze, jak się to dzieje w szkołach katolickich, podług powszechnego prawodawstwa naukowego, zachowując atoli zupełnie właściwość wyznawczą.

Do służby szkolnej i kościelnej powołani być mogą z przyzwoleniem Naszego ministerstwa właściwego cudzoziemcy, osobliwie należący do niemieckich państw związkowych.

§. 12.

Szczególniejsze urządzenie ewangelickich szkół ludowych ze stanowiska kościelnego go zastrzega się prawodawstwu kościelnemu.

§. 13.

Wyznawcy ewangeliccy nie mogą być pociągani do śladek na cele kościelne i naukowe albo na zakłady dobroczynne innego kościoła.

Jura stolae (opłaty kościelne) i podobne daniny w pieniądzach, ziemiopłodach i pracy ze strony ewangelików dla katolickich duchownych, sług kościelnych i nauczycieli szkolnych, albo na cele wyznania katolickiego, są i zostaną zniesione.

Wyjątki od tego uwolnienia tylko w ten czas mają miejsce, jeżeli ewangelicy mają na sobie obowiązki patronatu połączonego z posiadłością ziemską, lub jeżeli idzie o daniny, które zapisem w księgach gruntowych zabezpieczone są, lub mocą szczególnego zobowiązania gminy na posiadłości nieruchomości ciążą, lub nakoniec, jeżeli ewangelicy dobrowolnie żądają urzędowych czynności nieewangelickiego księdza, albo usług nieewangelickiego sługi kościelnego, lub jeżeli pobierają nauki w zakładzie naukowym nieewangelickim, za które czynności należy dać zapłatę, przepisem lub zwyczajem ustanowioną.

§. 14.

Dla ewangelików obu wyznań w urządzaniu i przeprowadzaniu spraw ich kościelnych, są bez wyjątku jedynie i wyłącznie zasady własnego ich kościoła ustawodawczemi.

W sprawach małżeńskich względem przeszkód i zakazów małżeństwa pozostaną tymczasem postanowienia powszechnej księgi ustaw cywilnych prawomocnemi.

Po ustanowieniu materyalnego i formalnego protestanckiego prawa małżeńskiego i po obwieszczeniu rozporządzeń przechodnich, których wydanie Sobie zastrzegamy, sądownictwo w ewangelickich sprawach małżeńskich wykonywać się ma wyłącznie przez władze sądowe kościoła ewangelickiego.

§. 15.

Duchowni w sprawach dyscyplinarnych ulegają kościelnym władzom sądowym.

W świeckich sprawach duchowieństwa jako to: w ugodach, długach, spadkobierstwie, rozstrzyga sąd świecki. Jeżeli sąd świecki pociąga duchownych za zbrodnie, wykroczenia lub przestępstwa pod śledztwo, winien zawiadomić o tem bezzwłocznie superintendenturę dotyczącą.

Równie bez zwłoki uwiadomić należy superintendenturę o zapadłym wyroku i powodach jego. W razie przytrzymania i uwięzienia duchownej osoby, przestrzegane być mają te względy, jakich wymaga uszanowanie należne jej powołaniu.

§. 16.

Nasze monarsze prawo nadzoru i przestrzegania względem kościoła ewangelickiego — wyjąwszy przypadki Naszemu własnemu postanowieniu zastrzeżone — wykonywanem będzie w najwyższej instancji wedle zasad, w niniejszym patencie ustanowionych, przez ministerstwo Nasze, w którym dla ewangelickich spraw oświecenia i wyznania istnieć będzie osobny wydział, z ewangelickich wyznawców złożony.

Zarząd ewangelickich szkół i wykonywanie nad nimi najwyższego dozoru rządowego powierzone być może jedynie mężom do jednego lub drugiego wyznania ewangelickiego należącym.

§. 17.

Różność chrześcijańskiego wyznania wiary w tych krajach, dla których ten patent wydanym jest, nie może stanowić żadnej różnicy w używaniu praw cywilnych i politycznych.

Przeto mają ustać i utracić moc obowiązującą wszelkie, o ileby jeszcze w używaniu zostawały ograniczenia, lub udzielania dyspens, jakie pod względem wykonywania praw tych przez ewangelików obu wyznań, jako też pod względem przypuszczenia ich do urzędów

publicznych w administracji państwa, przy sądach, władzach gminnych i t. d. istniały lub przepisane były. — Potrzeba dyspensy upada także względem dostąpienia akademickich stopni i godności, o ile w ostatnim względzie nie sprzeciwiają się temu statuta zakładowe. Jako obywatele państwa, tudzież jako należący do pewnej gminy politycznej, ewangelicy mają zupełne uprawnienie do współużywania majątku gminnego i korzyści wszelkich w miarę swej fundacyi nie konfesyjonalnych zakładów dobroczynności, wychowania cywilnego i wojskowego, jako też nauk ludowych i umiejętności, które w całości lub częścią utrzymuje państwo albo kraj koronny, do którego należą, lub też gmina cywilna, której są członkami.

§. 18.

Ewangelickie zbory (parafie, senioraty i superintendencye) mają prawo nabywania własności wszelkim sposobem prawnym.

§. 19.

Zabezpiecza im się posiadanie i używanie zakładów, fundacyj i funduszków, przeznaczonych na cele kościelne, naukowe i dobroczynne.

Fundacye dla ewangelickich zakładów kościelnych, szkolnych i dobroczynnych tylko wedle przeznaczenia swego powinny być używane.

W sporach o przeznaczenie i używanie majątku kościelnego, szkolnego i fundacyjnego rozstrzygają sądy kościelne.

§. 20.

Ewangelicy obu wyznań na pokrycie swoich potrzeb kościelnych, oprócz tego, co dotąd już z zasobów rządowych na cele ewangelickiego oświecenia i wyznania dostarczano, pobierać będą corocznie zasiłki pieniężne ze skarbu państwa, jakieśmy to już Naszem postanowieniem z dnia 11. maja 1860 orzekli.

§. 21.

W zakładach naukowych, z zasobów rządowych już założonych, i wedle zamiaru Naszego na przyszłość założyć się mających, posady nadawane być mogą tylko należącym do jednego lub drugiego wyznania ewangelickiego.

§. 22.

Ewangelikom wolno jest bez wszelkiej przeszkody zwiedzać zakłady naukowe ewangelickie za granicą, przyczem powszechnych przepisów prawnych przestrzegać należy.

§. 23.

Na popieranie swoich celów kościelnych i naukowych ewangelicy, z zachowaniem przepisów prawnych, zawiązywać mogą w kraju towarzystwa i wchodzić w stosunki z takimi towarzystwami ewangelickimi za granicą.

§. 24.

Wszelkie w tym patencie wyraźnie nie wymienione sprawy, które się dotyczą prawnego stanowiska ewangelików Augsburskiego i Helweckiego wyznania w krajach na wstępie rzeczonych jako w państwie, mają być rozeznawane i roztrząsane wedle zasady samodzielności w urządzaniu i w zarządzie swoich spraw wyznawczych, zaręczonej wszystkim prawnie uznanym towarzystwom kościelnym i religijnym, a wszelkie rozporządzenia i przepisy, któreby się z tą zasadą i z powyższymi postanowieniami nie zgadzały i których własności nie są takowe, iżby uchylenie ich dopiero od wydania nowych postanowień mających być we właściwej drodze powziętemi zawisło, uważać należy już tem samem za upadłe i zniesione.

§. 25.

Natomiast przy wykonaniu niniejszych postanowień nie może się dziać ani ujma Naszym prawom majestatu, które Sobie tu wyraźnie na wieczne czasy zastrzegamy, ani też ubliżenie legalnie uznanym prawom innego kościoła lub wyznania we własnym zakresie jego.

Dan w Naszem głównem i stołecznem mieście Wiedniu dnia ósmego kwietnia w roku tysiąc ósmset sześćdziesiątym pierwszym, Naszego panowania trzynastym.

Franciszek Józef w. r.

Arcyksiążę **Rainer w. r.**

Schmerling w. r. Degenfeld w. r., F. Z. M.

Z Najwyższego rozkazu:

Ransonnet w. r.

BT KD III 243